

ДОСЯГНЕННЯ ТА ВИКЛИКИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРОСЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

ACHIEVEMENTS AND PROBLEMS OF STATE SUPPORT FOR THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

У статті розглянуто тенденції державної підтримки сільського господарства України. Проаналізовано нормативні документи щодо напрямів та розвитку політики державного регулювання. Здійснено аналіз державної підтримки за 2016–2018 рр. для виявлення та упередження ризиків цього процесу. Проаналізовано чинні бюджетні програми підтримки, визначено, що у структурі видатків лідирує галузь тваринництва, на яку припадає майже 60% бюджетних аграрних коштів, значні суми виділяються на фінансову підтримку виробників та підтримку фермерів, а саме по 15%. Проведено оцінювання бюджетної підтримки за методологією ОЕСР, з чого випливає, що Україна не тільки фактично не підтримує сільське господарство, але й здійснює приховане експліцитне оподаткування, оскільки через різницю внутрішніх та зовнішніх цін на агропродукцію значення державної підтримки від'ємне. Загалом систематизовано досягнення та виклики державної підтримки агросектору, окреслено напрями вдосконалення аналізованих процесів задля інтеграції України та її аграрної галузі у простір ЄС.

Ключові слова: сільське господарство України, державна підтримка, бюджетні програми, методика ОЕСР, ризики бюджетного фінансування.

В статье рассмотрены тенденции государственной поддержки сельского хозяйства

Украины. Проанализированы нормативные документы по направлениям и развитию политики государственного регулирования. Осуществлен анализ государственной поддержки за 2016–2018 гг. для выявления и предупреждения рисков этого процесса. Проанализированы действующие бюджетные программы поддержки, определено, что в структуре расходов лидирует отрасль животноводства, на которую приходится почти 60% бюджетных аграрных средств, значительные суммы выделяются на финансовую поддержку производителей и поддержку фермеров, а именно по 15%. Проведено оценивание бюджетной поддержки по методологии ОЭСР, из чего вытекает, что Украина не только фактически не поддерживает сельское хозяйство, но и осуществляет скрытое эксплицитное налогообложение, поскольку из-за разницы внутренних и внешних цен на агропродукцию значение государственной поддержки отрицательное. Вообще систематизированы достижения и вызовы государственной поддержки агросектора, определены направления совершенствования анализируемых процессов с целью интеграции Украины и ее аграрной отрасли в пространство ЕС.

Ключевые слова: сельское хозяйство Украины, государственная поддержка, бюджетные программы, методика ОЭСР, риски бюджетного финансирования.

УДК 631.1.016:336.221

Радченко О.Д.

к.е.н., доцент,
с.н.с. відділу фінансово-кредитної та податкової політики
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»
Мельничук О.О.
аспірант
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»

The article considers tendencies of state support of agriculture in Ukraine. The statutory documents on directions and development of the state regulation policy are analyzed. The analysis of state support for 2016–2018 has been carried out in order to identify the achievements and prevent the risks of this process. The current budget support programs are analyzed and it is determined that in the structure of expenditures, the livestock sector is leading, which accounts for almost 60% of the agrarian budget, as well as considerable funds are allocated for financial support of producers in terms of providing domestic equipment and support to farmers in different programs – 15% for each direction. In the dynamics of the past few years, the agrarian budget expenditures have increased, in particular, from 0.596 billion UAH in 2016 to almost 5.908 billion UAH in the project for 2019 (ten times). That is, the analysis of the expenditure dynamics is quite positive and indicates some achievements of the policy of state support to the agrarian sector. But, if we estimate the budget support according to the adopted OECD methodology, then it turns out that, despite the volume of financing of agriculture by European countries, Ukraine not only does not support agriculture but also practices implicit taxation of the industry, since the difference in internal and foreign prices for agricultural products is negative, and it is included in the assessment of the effectiveness of public policy. That is why in this area Ukraine needs to move towards the EU CAP standards. The study confirmed that after the selection of a vector of European integration, state support in Ukraine has undergone considerable and, in recent years, fundamental changes. It was possible to structure the directions of budgetary appropriations, directing them mainly in support of small business, support of industries and products (livestock, horticulture, and berry production), which are of strategic importance to the whole society. Thus, the policy of state support has both achievements and risks. The first ones are the program reforms, the definition of the agrarian budget in the percentage of the gross output of the industry, the approach of the programs to the WTO requirements, etc. Risks include inadequate funding, poorly thought-out mechanisms for implementing individual programs, support for those businesses and products that are financially self-sufficient, lack of funds in the budget, and mistrust of producer programs. In general, the study systematized the achievements and challenges of state support to the agrarian sector, improvement of the processes under consideration in order to integrate Ukraine and its agrarian sector into the EU.

Key words: agriculture of Ukraine, state support, budget programs, OECD methodology, risks of budget financing.

Постановка проблеми. Державна підтримка сільського господарства передбачає систему заходів, вжиття яких спрямоване на відтворення матеріально-технічної бази, досягнення необхідного рівня рентабельності, підтримку соціальних та екологічних програм. З часу ринкової орієнтації економіки вона зазнала значних змін, але основний принцип бюджетного фінансування за пере-

ліком множини різнопланових заходів зберігався. В умовах вибраного вектору Євроінтеграції, особливо після приєднання до СОТ, політика державної підтримки прагне до стратегій, прийнятих САП ЄС. Окрім того, державна підтримка після відміни спеціальних режимів оподаткування підприємств галузі зіткнулася з переважанням прямих методів підтримки з незначними обсягами фінансування

та вмілими маніпуляціями аграрного лобі великих підприємств у розподілі бюджетних коштів на їх користь. На основі цих тенденцій слід здійснити наукове узагальнення досягнень та викликів державної політики підтримки сільського господарства України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням державної підтримки сільського господарства займаються вчені, експерти та практики, зокрема О. Бородіна, М. Дем'яненко, А. Діброва, П. Лайко, Ю. Лупенко, П. Саблук, В. Чопенко. Дослідниками загалом визначено основні переваги та недоліки чинного механізму, розроблено відповідні стратегії та концепції, але проблема настільки багатогранна, що вимагає постійного наукового моніторингу для організації раціональної практики управління.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз досягнень та визначення основних загроз розвитку політики державної підтримки сільського господарства України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Державна підтримка сільського господарства здійснюється в напрямках, які гарантують продовольчу безпеку та сталий розвиток галузі. Головними завданнями десятирічного «Європейського плану для України» [1] є розбудова сприятливого інвестиційного середовища та підтримка економічного зростання, на що планується залучити 50 млрд. євро до 2027 р. Безпосередньо для агросектору передбачено проект «Прискорення інвестицій у сільське господарство України» [2]. Серед попередньо визначених аграрних компонентів реалізації проекту слід назвати гармонізацію українського законодавства до вимог ЄС, удосконалення системи державної підтримки сільського господарства, стимулювання диверсифікації виробництва аграрного сектору, розвиток сільських територій, посилення спроможності у сфері безпеки харчових продуктів, вирішення логістичних питань, підвищення якості землекористування, покращення управління водними ресурсами, покращення доступу до сільськогосподарських ресурсів, удосконалення доступу до фінансових ресурсів та інструментів управління ризиками.

Міністерством аграрної політики розроблена Стратегія [3], в рамках якої визначено три ключових пріоритети реформування галузі, якими є наближення законодавства до стандартів ЄС та дерегуляція; підвищення конкурентоспроможності сільського господарства; розвиток сільських територій та захист навколишнього середовища. Серед множини цілей державна підтримка та оподаткування у сфері сільського господарства передбачають перегляд і вдосконалення системи державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції, зменшення адміністративного тиску за рахунок спрощення системи оподаткування галузі.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» окреслено стратегічні напрями розвитку сільського господарства [4] тощо.

Відповідно, з більшою чи меншою деталізацією на ці цілі спрямовуються державні кошти чи розробляються заходи інституційного регулювання, оскільки, відповідно до вимог міжнародних організацій (СОТ, МВФ), до держав-учасників висуваються чіткі вимоги щодо управління у сфері сільського господарства. Існує послідовна за роками методика визначення державної підтримки галузі, здійснювана ОЕСР для порівняння аграрної політики національних рівнів [5].

Згідно з оцінкою експертів, Україна унікальна в тенденціях державної підтримки, адже в усіх інших країнах, які входять в Організацію економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), здійснюються суворий моніторинг, сільське господарство підтримується, а в Україні воно оподатковується [5; 6]. Дані та їх оцінювання для України за 2015-2017 рр. наведені в табл. 1.

Сукупна оцінка підтримки у відсотковому відношенні (% PSE) характеризує вартість трансферів виробникам до загальної ефективної вартості продукції. Згідно зі звітом ОЕСР в Україні PSE протягом п'яти останніх років залишався від'ємним, що зумовлене різницею вітчизняних та світових цін на продукцію, що експортуються, а також є своєрідним імпліцитним оподаткуванням сектору [5].

Коефіцієнт номінального захисту (NPC), визначений як співвідношення внутрішньої та світової цін, нижче 1, що означає, що сільське господарство України не має підтримки, більш того, є джерелом непрямого оподаткування на користь споживачів. Номінальний коефіцієнт допомоги виробникам (NAC) як відношення фактично отриманих виробниками засобів до світових цін є індексом національних цін до світових, є майже ідентичним коефіцієнту захисту.

Серед порад, які надає ОЕСР, слід назвати активне використання преференцій, наданих угодами про вільну торгівлю з ЄС та Канадою, інвестування у транспортну інфраструктуру та логістику, запровадження ринку землі та забезпечення належного доступу до сільськогосподарських кредитів [6].

За 2016-2018 рр. фактична державна підтримка галузі склала 10,810 млрд. грн., проте, згідно з оцінками експертів, за закладених у бюджеті 4,85 млрд. грн. сільськогосподарські виробники у 2018 р. недоотримали щонайменше третину через неефективний розподіл виділених коштів. Отже, у 2019 р. уряд переглянув деякі програми та їх механізми. Сучасний стан аграрної політики формують обсяги та структура видатків, закладених у Державному бюджеті, перелік програм та проектне фінансування яких наведені у табл. 2.

Згідно з даними табл. 2 у структурі видатків лідирує галузь тваринництва, маючи майже 60%,

Оцінювання державної підтримки сільського господарства України за методикою ОЕСР, 2015-2017 рр., млн. грн.

Показники	2015–2017 рр.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Вартість виробленої продукції	26 848	25 701	26 354	28 488
Вартість спожитої продукції	15 876	16 042	16 171	15 415
Сукупна оцінка підтримки (PSE)	-2 112	-2 016	-2 278	-2 043
Відсоток PSE	-7,7	-7,5	-8,5	-7,1
Підтримка продукції	-2 720	-3 129	-2 799	-2 234
Підтримка ринкових цін	-2 720	-3 129	-2 799	-2 234
Підтримка ресурсів	547	930	521	191
Номинальний коефіцієнт захисту, % NPC	0,90	0,88	0,90	0,92
Номинальний коефіцієнт підтримки, % NAC	0,93	0,93	0,92	0,93
Оцінка підтримки загальних послуг (GSSE)	121	115	110	139
Оцінка підтримки споживачів (CSE)	1 701	1 813	1 903	1 387
Сукупна підтримка сільського господарства (TSE)	-1 991	-1 901	-2 168	-1 904
TSE, % ВВП	-2,0	-2,1	-2,3	-1,8

Джерело: складено за даними [5]

Таблиця 2

Перелік та структура програм бюджетної підтримки сільського господарства України на 2019 р., тис. грн., %

Код	Програма	Видатки	Відсоток
2801030	Фінансова підтримка шляхом здешевлення кредитів	127 160,0	2,1
2801230	Фінансова підтримка фермерів	800 000,0	13,5
	<i>Часткова компенсація вартості насіння</i>	80 000,0	
	<i>Часткова компенсація дорадчих послуг</i>	5 000,0	
	<i>Фінансова підтримка СОК</i>	50 000,0	
	<i>Часткова компенсація вартості техніки</i>	250 000,0	
	<i>Субсидія на 1 га:</i>		
	<i>– новоствореним ф/г</i>	90 000,0	
	<i>– іншим ф/г</i>	240 000,0	
	<i>Здешевлення кредитів</i>	45 000,0	
	<i>Доплата ЄСВ</i>	40 000,0	
2801350	Державна підтримка розвитку садів	400 000,0	6,8
2801460	Надання кредитів фермерам	200 000,0	3,4
2801540	Державна підтримка тваринництва	3 500 000,0	59,2
	<i>Часткова компенсація за кредитами</i>	50 000,0	
	<i>Компенсація вартості об'єктів, профінансованих за банками</i>	100 000,0	
	<i>Дотація за утримання корів</i>	700 000,0	
	<i>Дотація за вирощування молодняка ВРХ</i>	700 000,0	
	<i>Часткове відшкодування на племсправу</i>	250 000,0	
	<i>Часткове відшкодування об'єктів галузі</i>	850 000,0	
2801580	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	881 790,0	15,0
	<i>Здешевлення сільськогосподарської техніки та обладнання</i>	681 790,0	
	<i>Здешевлення вагонів, обладнання для виробництва біоетанолу</i>	200 000,0	
Разом		5 908 950,0	100

Джерело: складено за даними [7]

далі йдуть фінансова підтримка виробників (програма здешевлення придбання вітчизняної техніки) (15%) та підтримка фермерів (13,5%).

Згідно з даними Рахункової палати стан розрахунків із державним бюджетом суб'єктів господарювання у сільському господарстві за відповідний період (з 2016 р. по I півріччя 2018 р.) такий: до державного бюджету сплачено 39,713 млрд. грн.

(у 3,7 разів більше за бюджетні аграрні видатки), зокрема 37,742 млрд. грн. ПДВ, 1,741 млрд. грн. податку на прибуток, 0,230 млрд. грн. вивізного мита, питома вага яких у загальних надходженнях державного бюджету зросла з 0,96% до 8,4% за аналізований період [8].

Рух до Євроінтеграції передбачає врахування того факту, що САП ЄС відходить від суто аграрної

підтримки до підтримки сталого сільського розвитку. Для України, як уже досліджено [9], до недавнього часу розвиток села розглядався як складова асигнування на невиробничі цілі у сільське господарство, оскільки в аграрній економіці України галузевий та територіальний фактори були інтегровані. Отже, враховуючи досвід країн ЄС, де аграрна політика поєднує елементи регуляторно-ринкової, цінової, зовнішньоторговельної та структурної політики, більшість вітчизняних науковців відзначає, що державна підтримка розвитку сільськогосподарського виробництва й підтримка сталого розвитку сільських територій України є близькими, але не тотожними завданнями, тому позиціонують як стратегічний напрям рівну пріоритетність державної підтримки розвитку аграрного бізнесу та сільської місцевості.

Процеси Євроінтеграції України відіграють певну роль у поліпшенні державного управління, оскільки фінансовими та комунікативними інструментами сприяють наближенню сільського господарства до стандартів виробництва ЄС. Підтвердженням цього є зростання обсягів українського

експорту продукції АПК до країн ЄС з \$4 млрд. у 2016 р. до \$6,3 млрд. у 2018 р. [7].

За наведеними дослідженнями та опрацюванням аналітичних оглядів нами виділені досягнення та ризики сучасної державної підтримки сільського господарства України (табл. 3).

До переваг державної підтримки нами віднесено насамперед можливість управління процесами виробництва, формування загальнодержавних стратегій з дотриманням балансу інтересів учасників ринку, підтримку підприємницької ініціативи населення, розвитку окремих галузей та видів продукції. Ризиками цього процесу є державне втручання в ринкове ціноутворення, результатом чого є від'ємне значення підтримки (за методикою ОЕСР) через різницю внутрішніх та зовнішніх цін, зростання державних витрат, автоматичне збільшення державного боргу, зростання потреби в додаткових ресурсах, як наслідок, підвищення оподаткування галузі, зокрема непрямого.

Таким чином, в умовах Євроінтеграції державна політика підтримки сільського господарства все

Таблиця 3

Досягнення та виклики державної підтримки сільського господарства України

Напрямок підтримки	Досягнення	Виклики
Виділення галузі як напряму державної підтримки	Можливості державного контролю за аграрною економікою.	Зниження продуктивності через спотворення конкуренції з іншими галузями економіки.
	Збільшення можливостей аграрного експорту.	Переважання експорту сировини через міжнародний попит.
	Збільшення валютних надходжень.	Потреба в додаткових ресурсах, підвищення оподаткування.
	Зниження цін для внутрішніх споживачів.	Негативна підтримка за методикою ОЕСР через різницю внутрішніх та зовнішніх цін.
	Підтримка одночасно декількох заходів, а саме ресурсів, продукції, людського потенціалу.	Розпорошеність та низька ефективність субсидій через обмеженість фінансування.
Підтримка фінансового потенціалу	Сприяння ефективному використанню наявних та залученню потенціальних фінансових ресурсів.	Приведення збільшення фінансових ресурсів виробників до виснаження невідтворюваних ресурсів та порушення пропорцій агропромислової структури.
Підтримка інновацій	Зростання технічної ефективності.	Зниження продуктивності через порушення конкуренції.
Підтримка форм господарювання	Розвиток малого підприємництва, молодих фермерів, збільшення зайнятості на селі.	Неповна ефективність виробництва, спотворення під час формування ланцюгів доданої вартості, ризик рівноваги ринку.
Підтримка сезонності цін та збуту	Зменшення впливу сезонних та погодних коливань.	Зростання державних витрат, наслідком чого є збільшення державного боргу.
Підтримка галузей та продукції	Формування ринку нішевої та органічної продукції, тваринництва, садівництва.	Ризики ринків збуту, загострення конкуренції, варіативність видів виплат.
Підтримка відтворення МТБ	Сприяння відтворенню основних засобів.	Витіснення субсидіями інвестицій.
Підтримка сталого розвитку сільських територій	Формування цілісної стратегії розвитку аграрного виробництва та сільських територій.	Розпорошеність використання коштів довгоочікуваною та неявною віддачою.
Підтримка людського капіталу	Забезпечення агровиробництва кваліфікованими кадрами.	Ризик перевиробництва за певними професіями, низький рівень знань.
Підтримка екологічного балансу	Підвищення попиту на земельні ресурси.	Виснаження природних ресурсів через збільшення виробництва.

Джерело: складено на основі [10, с. 255; 11, с. 5]

більше тяжіє до вжиття заходів, притаманних САП ЄС. Насамперед це визначено зобов'язаннями України перед міжнародною спільнотою, необхідністю гармонізації законодавчого поля, тобто зовнішніми факторами. Щодо внутрішніх мотивів політики, то тут переважають поточні пріоритети управління галуззю та обсяг можливих до розподілу бюджетних коштів.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідженнями підтверджено, що з часу вибору Україною вектору Євроінтеграції державна підтримка зазнала значних змін, а останніми роками – навіть кардинальних змін.

Аналіз програм бюджетної підтримки на 2019 р. свідчить про те, що у структурі видатків лідирує галузь тваринництва, на яку припадає майже 60% коштів аграрного бюджету, також значні кошти виділяються на фінансову підтримку виробників щодо забезпечення вітчизняною технікою та на підтримку фермерів за різними напрямками (по 15% відповідно).

У динаміці за декілька останніх років витрати аграрного бюджету зростають, зокрема, з 0,596 млрд. грн. у 2016 році до майже 5,908 млрд. грн. у проекті 2019 року (у 10 разів). Вдалося структурувати напрями бюджетних асигнувань, спрямувавши їх переважно на підтримку малого підприємництва за стратегічно важливими для суспільства напрямками.

Отже, динаміка видатків за обсягами коштів досить позитивна, нормативно закріплена як щорічний відсоток від валової продукції галузі, що свідчить про певні здобутки політики державної підтримки.

Однак якщо оцінити бюджетну підтримку за методологією ОЕСР, то виходить, що на фоні обсягів фінансування сільського господарства європейськими країнами Україна не тільки не підтримує сільське господарство, але й практикує імпліцитне оподаткування галузі, оскільки різниця у внутрішніх та зовнішніх цінах на сільськогосподарську продукцію є від'ємною, а вона закладена в оцінювання ефективності державної політики. Крім того, з моменту відміни пільгового оподаткування, яке з 1998 р. відіграло роль непрямой державної підтримки, галузь недоотримує значно більше коштів, ніж фінансується з бюджету. Саме тому у цій сфері для України необхідно прямувати до стандартів САП ЄС.

У множині заходів державної підтримки досягненням є сформована за напрямками бюджетна підтримка, наближена до вимог СОТ, а викликами є недостатнє фінансування, непродуманість механізмів реалізації окремих програм, підтримка тих форм господарювання, що не найбільше її потребують, зарегулювання процесу виділення коштів та недовіра виробників до державних програм.

Зокрема, Рахунковою палатою доручено Мінагрополітики спільно з Мінфіном та за участі ДФС розглянути питання проведення щорічного ана-

лізу ефективності надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам для покращення їх фінансового стану та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції [8, с. 29]. Отже, перспективами подальших досліджень державної підтримки сільського господарства України є розроблення методики ефективності бюджетного фінансування на мезо- та макрорівнях, вивчення показників та індексів моніторингу, розгляд регіональних аспектів розподілу коштів.

БІБЛОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. European plan for Ukraine. URL: <https://g8fip1kplyr33r3krz5b97d1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2017/11/Presentation-EuropeanPlanUkraineupdate.pdf> (дата звернення: 17.05.2019).
2. Прискорення інвестицій у сільське господарство України : проект / Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/minagropolitiki-ta-svitovij-bank-obgovorili-proekt-priskorennya-investicij-u-silkske-gospodarstvo-ukrayini> (дата звернення: 17.05.2019).
3. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 роки : проект / Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16025> (дата звернення: 17.05.2019).
4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. Лупенка, В. Месель-Веселяка. Київ : ІАЕ, 2012. 218 с.
5. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2018. DOI: https://doi.org/10.1787/agr_pol-2018-en (дата звернення: 17.05.2019).
6. Янковий О. Годувальниця на дієті: скільки недоотримує український агросектор. URL: <https://mind.ua/publications/20189580-goduvalnitsya-na-dietsilki-nedootrimue-ukrayinskij-agrosekotor> (дата звернення: 17.05.2019).
7. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України : веб-сайт. URL: minagro.gov.ua (дата звернення: 17.05.2019).
8. Про результати аудиту ефективності виконання повноважень органами державної влади в частині повноти та своєчасності сплати податків суб'єктами господарювання в сільському господарстві : звіт / Рахункова Палата України. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16758046/Zvit_27-4_2018.pdf (дата звернення: 17.05.2019).
9. Радченко О., Лазутіна Л. Державна фінансова підтримка сільського розвитку України у світлі євроінтеграційних процесів. *Фінансове забезпечення аграрного сектору: вітчизняний та зарубіжний досвід* : монографія / ред. Н. Давиденко. Київ : НУБІП України, 2017. С. 54-69.
10. Радченко О. Економічні та соціальні наслідки зміни механізму бюджетної підтримки аграрного сектора України. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2017. № 1. С. 241-255.
11. Яка модель субсидіювання аграрного сектора потрібна Україні // Центр економічної стратегії : веб-сайт. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/10.96.pdf> (дата звернення: 17.05.2019).

REFERENCES:

1. European plan for Ukraine. Available at: <https://g8fip1kplyr33r3krz5b97d1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2017/11/Presentation-European-PlanUkraineupdate.pdf> (accessed: 17 May 2019).
2. Pryskorennia investytsii u silske hospodarstvo Ukrainy : Proekt Cabinet of Ministers of Ukraine [Project "Accelerating investment in agriculture in Ukraine"]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/minagropolitika-svitovij-bank-obgovorili-proekt-priskorennya-investicij-u-silske-gospodarstvo-ukrayini> (accessed: 17 May 2019).
3. Yedyna kompleksna stratehiia rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii na 2015–2020 roky [Integrated strategy for the development of agriculture and rural areas for 2015–2020] : project / Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. Available at: <http://minagro.gov.ua/node/16025> (accessed: 17 May 2019).
4. Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku (2012) [Strategic directions of development of agriculture of Ukraine for the period till 2020]; za red. Yu. Lupenka, V. Mesel-Veseliaka. Kyiv : IAE (in Ukrainian).
5. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2018. DOI: https://doi.org/10.1787/agr_pol-2018-en (accessed: 17 May 2019).
6. Yankovy O. (2018) Hoduvalnytsia na diety: skilky nedootrymuie ukraïnskyi ahrosektor [The nutritionist on the diet: how much the Ukrainian agricultural sector lacks]. Available at: <https://mind.ua/publications/20189580-goduvalnicya-na-diety-skilki-nedootrimue-ukrayinskij-agrosektor> (accessed: 17 May 2019).
7. Sait Ministerstva ahrarynoi polityky ta prodovolstva Ukrainy [Website of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine]. Available at: minagro.gov.ua (accessed: 17 May 2019).
8. Pro rezultaty audytu efektyvnosti vykonannya povnovazhen orhanamy derzhavnoi vlady v chastyini povnoty ta svoiechasnosti splaty podatkov subiektamy hospodariuvannya v silskomu hospodarstvi (2018) [Report on the results of the audit of the effectiveness of the exercise of powers by public authorities in terms of completeness and timeliness of payment of taxes by economic entities in agriculture]. *Zvit Accounting Chamber of Ukraine*. Available at: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16758046/Zvit_27-4_2018.pdf (accessed: 17 May 2019).
9. Radchenko O., Lazutina L. (2017) Derzhavna finansova pidtrymka silskoho rozvytku Ukrainy u svitli yevrointehratsiinykh protsesiv. *Finansove zabezpechennia ahrarynogo sektoru : vitchyznianyi ta zarubizhnyi dosvid* : monohr. [State financial support of rural development of Ukraine in the light of European integration processes. *Financial support of the agrarian sector: domestic and foreign experience* : monogr] / red. N. Davydenko. Kyiv : NUBIP Ukrainy, pp. 54-69 (in Ukrainian).
10. Radchenko O. (2017) Ekonomichni ta sotsialni naslidky zminy mekhanizmu biudzhetnoi pidtrymky ahrarynogo sektora Ukrainy [Economic and social consequences of changing the mechanism of budget support of the agrarian sector of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy*, no. 1, pp. 241–255 (in Ukrainian).
11. Yaka model subsydiuvannya ahrarynogo sektora potribna Ukraini (2018) [What model of subsidization of the agrarian sector is needed for Ukraine]. *Center for Economic Strategy*. Available at: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/10.96.pdf> (accessed: 17 May 2019).

Radchenko OksanaCandidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Leading Researcher at Department of Financial-Credit and Tax Policy
National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics"**Melnychuk Oleksandr**Postgraduate Student
National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics"**ACHIEVEMENTS AND PROBLEMS OF STATE SUPPORT
FOR THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION**

The purpose of the article. The purpose of the study is to analyze the achievements and identify the main threats to the development of the policy of state support for agriculture in Ukraine in the context of European integration processes.

Methodology. The study uses the methods of financial theory in the study of budget financing; a method of comparison and statistical analysis in order to identify the dynamics of state support and its components; method of formalizing the selection of indicators of achievements and risks; method of expert assessments for the adaptation of foreign experience.

Results. According to strategic development programs, state support to agriculture in Ukraine is carried out in areas, which guarantee food security and sustainable development of the industry.

This strategy defines three key priorities for sector reform: approximation of legislation to EU standards and deregulation; increasing the competitiveness of agriculture; as well as rural development and environmental protection.

As a consequence, in 2019, budget lines for agriculture were structured, focusing mainly on supporting small business in strategically important areas for society, including livestock farming, with 60% financing, financial support for producers through the promotion of updating the material base – 15%, and support for farmers – 13.5%.

In the dynamics of the past few years, the agrarian budget expenditures have increased, in particular, from 0.596 billion UAH in 2016 to almost 5.908 billion UAH in the project for 2019 (ten times). That is, the analysis of the expenditure dynamics is quite positive and indicates some achievements of the policy of state support to the agrarian sector.

However, according to OECD experts, Ukraine is unique in the tendencies of state support: if rigorous monitoring is carried out and agriculture is supported in all countries, then in Ukraine it is taxed and has an unprecedented negative value.

For the period of 2016–2018, the actual state support to the industry amounted to 10.810 billion UAH. And according to the Accounting Chamber, farmers paid to the state budget 39.713 billion UAH, that is, taxes of the industry far exceed the state preferences.

It is generalized that the benefits of state support in Ukraine are: the possibility of managing production processes, national strategies formed by different departments, maintaining a balance of interests and competitiveness of market participants, supporting entrepreneurial initiatives of the population, development of separate industries and products.

The risks to this process are: government intervention in market pricing and, consequently, negative support over the difference in internal and external prices, growth of government expenditures without their expected returns, automatic increase in public debt, increased demand for additional resources and, as a consequence, increased taxation of the industry, including indirect ones.

Practical implications. The study can be used to formulate plans and programs of budget support for the agrarian sector of Ukraine in the long run.

Value/originality. The relative novelty of the study is that in many state support measures, we are faced with risks and achievements. The methodology of the effectiveness of budget financing at the meso and macro levels, indicators of monitoring, as well as aspects of regional distribution of funds.